

બે ડાહીડમરી સ્ત્રીઓ નાઓમી અને રૂથ

(ફાધર વર્ગીસ પોલ)

બાઈબલના એક નાનકડાં ગ્રંથનું નામ છે 'રૂથ'. 'રૂથ'માં સાદા જીવનનો તાલ્લુક ચિતાર આપતી એક સુંદર કુટુંબકથા મળે છે. એમાં મુખ્ય બે સ્ત્રી-પાત્રો છે: નાઓમી અને એની પુત્રવધૂ રૂથ.

નાઓમી અને એના પતિ એલીમેલખ યહૂદામાં આવેલા બેથલેહેમનાં વતનીઓ હતાં, તે અરસામાં યહૂદામાં દુકાળ પડ્યો અને એલીમેલખ અને એની પત્ની નાઓમા પોતાના બે પુત્રો મહલોન અને ખિલિયોન સાથે દેશાન્તર કરીને પરભૂમિ મોઆબ દેશમાં ચાલ્યાં ગયાં અને ત્યાં ઠરાઠામ થયાં.

થોડાં વર્ષોમાં નાઓમીનો પતિ એલીમેલખ મરણ પામ્યો. એણે નાઓમી અને બે દીકરા રહ્યા. એ દીકરાઓ દેશાન્તર કરેલા પરપ્રાન્તની મોઆબી સ્ત્રીઓને પરણ્યા, એકનું નામ ઓરપા હતું અને બીજાનું નામ રૂથ હતું. તેઓ ત્યાં દસેક વર્ષ રહ્યાં હશે ત્યાં નાઓમીના બંને દીકરાઓ મહલોન અને ખિલિયોન મરણ પામ્યા.

એણેલામાં નાઓમીને સમાચાર મળ્યા કે પોતાના મૂળ વતનમાં યહૂદાનો દુકાળ મળી ગયો છે. એણે તે પોતાની બંને પુત્રવધુઓને લઈને પાછી પોતાના મૂળ વતન અને ઘર તરફ આવવા નીકળી, પરંતુ રસ્તામાં પોતાની બંને પુત્રવધુઓને આગ્રહ કરીને નાઓમીએ કહ્યું.

“તમે બંને તમારે મહિયર પાછી જાઓ. તમે મારી સાથે ભલાઈથી વર્તી છો તેમ પ્રભુ તમારી સાથે વર્તો અને પ્રભુ તમને બંનેને નવા પતિના ઘરમાં ઠામ પાડો.”

“ના, અમે તોમારી સાથે તમારા લોકોમાં પાછી આવીશું.” નાઓમીની બંને વહુઓએ ખૂબ લાગણીથી પોતાની સાસુને વિનવણી કરતાં કહ્યું.

“ના, દીકરા, તમે પાછાં જાઓ. તમે શું કામ મારી સાથે આવો છો ? હવે મને થોડા જ દીકરા થવાના છે. જે તમને પરણે ? (નાઓમીના વખતમાં યહૂદીઓમાં એક દીકરો વારસ વિના મરી જાય તો એની પત્નીને બીજા દીકરાને પરણીને ભાઈનો વંશવેલો ચાલુ રાખવાનો

નિયમ હતો. એ રિવાજનો અહીં ઉલ્લેખ છે.) મારા દીકરા, પ્રભુ મારી વિરુદ્ધ થઈ ગયો છે. તમારી દશા જોઈને મારું મન ખાટું થઈ ગયું છે.” નાઓમીએ ફરી વાર આગ્રહ કરીને પોતાની બંને વહુઓને પોતાના લોકો વચ્ચે પાછા જઈને ફરી લગ્ન કરી સુખી થવા માટે સમજાવ્યું.

આ સાંભળીને ઓરપા સાસુને બચી ભરીને પોતાને પિયર પાછી ચાલી ગઈ, પણ રૂથ તો ન માની. નાઓમીએ એને ફરી એક વાર સમજાવતાં કહ્યું, “જો તારી જેઠાણી પોતાના લોકોમાં ભળી ગઈ છે. તું પણ તેની સાથે પાછી જા.”

અહીં રૂથે નાઓમીને આપેલો જવાબ જેટલો સાદો અને સરલ છે તેટલો ઉદાત્ત અને ભવ્ય છે કે અમુક ખ્રિસ્તી પંથોએ એ જવાબનો પોતાની લગ્નવિધિમાં સમાવેશ કર્યો છે.

રૂથે પોતાની સાસુ નાઓમીને કહ્યું, “તમને છોડીને પાછી જવાનો મને આગ્રહ ન કરશો. તમે જ્યાં જશો ત્યાં હું જઈશ, તમે જ્યાં રહેશો ત્યાં હું રહીશ, તમારા લોકો તે મારા લોકો, તમારો ઈશ્વર તે મારો ઈશ્વર. તમે જ્યાં મરશો ત્યાં હું મરીશ અને ત્યાં જ દગાઈશ. હું મૃત્યુ સિવાય બીજા કશાથી જો તમારાથી વિભૂષી થાઉં તો પ્રભુ મને પૂછે.”

રૂથની આ દઢતા, આખરી નિર્ણય જોઈને નાઓમીએ ફરી એને આગ્રહ ન કર્યો. તેઓ બંને ચાલતાં ચાલતાં નાઓમીનાં મૂળ વતન બેથલહેમ આવ્યાં. તેઓ બેથલહેમ પહોંચ્યાં ત્યારે જવની મોસમ શરૂ થઈ હતી.

“મારા ઉપર રહેમ નજર રાખે એવા કોઈ લણનારની પાછળ પાછળ રહી હું કણસલાં વીણવા ખેતરમાં જાઉં ?” રૂથે પોતાની સાસુ નાઓમીને પૂછ્યું. કારણ, એમના વખતમાં તદ્દન ગરીબ લોકોને પોતાના પેઠા ભરવા માટે લણનારોની પાછળ રહીને લણણીમાં રહે ગયેલા કણસલાં ભેગાં કરવાનો રિવાજ હતો.

નાઓમે હા પાડી અને રૂથ એક ખેતરમાં જઈને લણનારાઓની પાછળ પાછળ કણસલાં વીણવા લાગી. બન્યું એવું કે, તે પોતાના સસરા એલીમેલખના કુટુંબી બોઆઝના ખેતરમાં હતી. બોઆઝ એ પૈસાદાર અને વગદાર માણસ હતો. તેઓ લણનારાઓને પૂછ્યું, “પેલી છોકરી કોની છે?”

“એ તો નાઓમી અને મોઆબથી પાછી આવેલી મોઆબી છોકરી છે. એ છેક પરોઢથી આવીને અત્યાર સુધી વિસામો ખાધા વગર ખડે પગે કામ કરતી રહી છે.” લણણી ઉપર નગર રાખનાર માણસે બોઆઝને કહ્યું.

બોઆઝે રૂથને કહ્યું, “બેબા, તું આ ખેતર સિવાય બીજે વીણવા જઈશ નહિ. અહીં જ મારા માણસો ભેગી રહેજે. મેં મારા નોકરોને તમને હેરાન ન કરવા ફરમાવ્યું છે. અને તરસી થાય ત્યારે એમણે ભરેલી કોઠીમાંથી પાણી પીજે.”

“હું પરદેશી હોવા છતાં તમે શાથી મારા ઉપર રહેમ નજર કરી મારી સંભાળ લો છો ?” રૂથે બોઆઝના પગે પડતાં પૂછ્યું.

“તારો પતિ ગુજરી ગયા પછી તારી સાસુ માટે તે જે જે કર્યું છે તે બધું મારે કાને આવ્યું છે. તારાં માબાપને અને તારી જનમભોમકાને છોડીને તું અજાણ્યા જ લોકોમાં રહેવા આવી છે એ બધું હું જાણું છું. ઈસાયલનો ઈશ્વર પ્રભુ, જેની પાંખમાં તે આશ્રય લીધો છે તે તને પુરો બદલો આપે.” બોઆઝે રૂથને કહ્યું.

“આપની મોટી મહેરબાની. આપે માયાળુ શબ્દો કહી આ દાસીનો ઉચાળ દૂર કર્યો. હું તો આપની દાસીની દાસી પણ થવા લાયક નથી.” રૂથે નમ્રતાથી કહ્યું, પછી રૂથે સાંજ સુધી ખેતરમાં કણસલાં વીણ્યાં કર્યાં અને વીણેલાં કણસલામાંથી દાણા ઝૂડી કાઢ્યા. પછી તે દાણા લઈ ગામમાં ગઈ અને પોતે જે ભેગું કર્યું હતું તે સાસુને બતાવ્યું.

“આજે તું ક્યાં વીણવા ગઈ હતી ? કોના ખેતરમાં કામ કર્યું ? તારી સંભાળ રાખનારું પ્રભુ ભલું કરો.” નાઓમીએ કહ્યું.

પછી રૂથે દિનભર બન્યું હતું તે બધું નાઓમીને કહી સંભળાવ્યું. અને બોઆઝને મળવાની વાત કરી. રૂથની વાત સાંભળીને નાઓમી ખૂબ ખૂશ થઈ. બોઆઝે લણણી પૂરી થાય ત્યાં સુધી પોતાના ખેતરમાં રહેવા રૂથને આગ્રહ કર્યો છે. એ વાત જાણી નાઓમીએ રૂથને સમજાવ્યું કે, બોઆઝ આપણો સગો છે અને જવની તથા ઘઉંની લણણી પૂરી થાય ત્યાં સુધી તું બોઆઝના માણસો સાથે વીણ્યા કરે એ સારું છે.

એક દિવસ રૂથની સાસુ નાઓમીએ રૂથને કહ્યું, “બેબા, મારે તને સારી રીતે ઠામ પડેલી જોવી છે. આજે રાતે બોઆઝ ખળામાં જવ ઊપણવાનો છે. માટે તું નાહીઘોઈને શરીરે અત્તર લગાવી સારાં વસ્ત્રો પહેરી ખળામાં જા, પણ તે ખાવાપીવીનું પતાવે ત્યાં સુધી તેને જાણવા ન દેતી કે તું ત્યાં છે. જ્યારે તે સૂઈ જાય ત્યારે તેના પગ ઉપરથી પાગરણ ખસેડીને તું ત્યાં સૂઈ જજે. પછી તે તેને શું કરવું તે કહેશે.”

રૂથે સાસુના કહ્યા મુજબ બોઆઝના પગ ઉપરથી પાગરણ ખસેડીને ત્યાં સૂઈ ગઈ. મધરાતે બોઆઝ અચાનક જાગી ગયો અને પોતાના પગ આગળ એક બાઈને સૂતી જોઈને પૂછ્યું. “તું કોણ છે ?”

“તમારી દાસી રૂથ. મને સંભાળવાની જવાબદારી તમારી છે, એણે મને તમારી પાંખમાં લઈ લો.” રૂથે કહ્યું.

“બેબા, પ્રભુ તારું ભલું કરો, બેબા, ગભરાઈશ નહિ, આખું ગામ જાણે ઠે કે તું ગુણિયલ બાઈ છે. તારી સંભાળ લેવાની મારી જવાબદારી હોવા છતાં એક માણસ તારો મારા કરતાં પણ નજીકનો સંબંધી છે. સવારમાં જો તે તારી જવાબદારી ઉઠાવી લેવાનો પોતાના હક્ક બજાવવા રાજી હોય તો તેમ, નહિ તો તારી જવાબદારી ઉઠાવી લઈશ. સવાર થતાં સુધી તું અહીં સૂઈ રહે.” બોઆઝે રૂથને કહ્યું.

આથી તે સવાર થતાં સુધી તેના પગ આગળ સૂઈ રહી, પણ માસૂઝણું થાય તે પહેલાં જ ઊઠી ગણ, કારણ, બોઆઝે કહ્યું હતું કે, “આ બાઈ ખળામાં આવી હતી એની કોઈને ખબર ન પડવી જોઈએ.” પછી બોઆઝે તેને કહ્યું, “તે ઓઢેલી યાદર મારી આગળ પાથર.” આથી તેણે યાદર પાથરી અને બોઆઝે છ માપ જવ તેમાં નાખ્યા અને તેને ખભે ચડાવી દીધી. પછી તે ગામમાં પાછી ચાલી ગઈ.

સવારે રૂથે નાઓમીને બોઆઝ સાથેની વાત એમણે આપેલા છ માપ જવની વાત કરી.

તો બીજી બાજુ બોઆઝે જે કુટુંબીજનની વાત અને એમણે આપેલા છ માપ જવની વાત કરી.

તો બીજી બાજુ બોઆઝે જે કુટુંબીજનની વાત કરી હતી તેને અને શહેરના દસ આગેવાનોને ભેગા કરીને નાઓમી અને રૂથની પૂરી વાત કહીને પેલા કુટુંબીજનને કુટુંબી તરીકેનો હક્ક વાપરી એલીમેલખની જમીન ખરીદી લેવા અને મરનારની વિધવા મોઆબી રૂથનો ઘણી બનવા જણાવ્યું. પરંતુ પેલા કુટુંબીજને કહ્યું કે પોતે એલીમેલખના કુટુંબી તરીકેનો હક્ક વાપરી શકી એમ નથી અને તેણે બોઆઝને એ હક્ક ખરીદવા આગ્રહ કર્યો.

એણે ચોરે ભેગા મળેલા સૌ લોકોએ અને તેણે જ તેને ઉછેરવાનું માથે લીધું. મહોલ્લાની સ્ત્રીઓએ છોકરાનું નામ ‘ઓબેદ’ પાડ્યું. તેઓ કહેવા લાગી. “નાઓમીને દીકરો અવતર્યો છે.” આમ બોઆઝનો પુત્ર ઓબેદ, ઓબેદનો ઈશાઈ અને ઈશાઈનો પુત્ર તે રાજા દાવિદ.

અહીં નાઓમી અને રૂથ બંનેના પાત્રો ખૂબ આકર્ષક અને ભવ્ય છે. નાઓમી અને રૂથ સાસુ વહુ છે. પરંતુ ઘણા બધા કિસ્સાઓમાં બને છે તેમ તેઓ એકબીજાની પ્રતિસ્પર્ધી નથી. એકબીજાનો ધિક્કાર કરનાર નથી. ઊલટું, એમના વચ્ચે ખૂબ મીઠડો સંબંધ છે. તેઓ એકબીજાનું ભલું ઈચ્છીને ભલમનસાઈ સાથે એકબીજાને વળગી રહે છે.

બાઈબલમાં આવતા રેબેકા કે રાહેલ ખૂબ સુંદર અને દેખાવડાં પાત્રો હતાં. એમની સરખામણીમાં રૂથના સૌંદર્ય અંગે બાઈબલમાં કોઈ ઉલ્લેખ નથી. પરંતુ એનું સૌંદર્ય આપણે એના સ્વભાવમાં જોઈ શકીએ છીએ. એનું સૌંદર્ય એના હૃદયની ભાવનામાં છે અને એની દિલની ઉદારતામાં છે. વળી, એની જવાબદારીના ભાનમાં આપણે રૂથની ખાનદાની જોઈ શકીએ છીએ. નાઓમી અને બોઆઝ સાથેના આચાર વર્તનમાં રૂથની નમ્રતા તથા યોગ્ય સમયે યોગ્ય નિર્ણય લેવાની એમની આવડત અને શક્તિની પણ આપણે કદર કરી શકીએ.

યહૂદી પ્રજાના ધાર્મિક ઇતિહાસમાં નાઓમી અને રૂથનાં પાત્રો સૌથી વધારે આકર્ષક જ નહિ પણ લોકપ્રિય પણ હોય તો એમાં નવાઈ પામવા જેવું કશું નથી.

(છેલ્લે બદલ્યાની તારીખ: 01-11-2006)

(ફરી બદલવાની તારીખ: 16-11-2006)

ફાધર વર્ગીસ પોલ (ઝ) કોપીરાઈટ 2006